

*Дем'янишина Олеся Андріївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки;
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА З УРАХУВАННЯМ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Сучасний стан аграрного виробництва є основою зростання економіки та стратегічного розвитку України. В сучасних умовах господарювання в аграрному секторі, та безпосередньо що стосується фермерських господарств, важливе значення для їх успішного функціонування є достовірна інформація щодо виробничих процесів, доходів, витрат та фінансового результату.

Відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», фермерське господарство – це форма підприємницької діяльності громадян зі створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону [1].

На ведення бухгалтерського обліку у фермерському господарстві впливають особливості сільськогосподарської діяльності. Також чинником впливу є його спеціалізація. Якщо виробництво спеціалізується на одній групі культур або тварин, то облік витрат і доходів доцільно вести для господарства в цілому. У випадку кількох напрямів діяльності, де є окремі види товарної продукції, варто вести деталізований облік за центрами витрат щодо кожного об'єкта обліку з окремого виду продукції.

Відповідно до законодавства, фермерському господарству дозволяється самостійно обирати форму бухгалтерського обліку як певну систему облікових реєстрів, порядку ведення, способу реєстрації та узагальнення облікової інформації. Досить часто у фермерських господарствах для ведення обліку використовують просту форму, яка підходить невеликим господарствам, де працюють голова (власник) та члени його родини, не залучаючи при цьому сторонніх (найманих) працівників. Основним реєстром при простому обліку є Книга обліку доходів та витрат. У цій Книзі в хронологічному порядку здійснюється реєстрація даних первинних документів окремо за видами доходів та витрат з метою оцінки результатів господарської діяльності [2].

Великі фермерські господарства можуть вести облік за меморіально-ордерною, журнальною або журнально-ордерною чи автоматизованою формами на загальних підставах з використанням Плану рахунків та стандартів бухгалтерського обліку. При цьому головним реєстром при меморіально-ордерній формі буде Журнал-головна та меморіальні ордери, а при журнально-ордерній – Головна книга, яка ведеться на основі журналів або журналів – ордерів [3, с. 12].

Склад доходів і порядок їх визнання визначаються відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

До доходів від реалізації слід віднести виручку від реалізації готової продукції, робіт та послуг. До іншого операційного доходу належать: доходи від реалізації матеріалів та основних засобів; доходи від оренди активів; суми отриманих штрафів, пені та інших санкцій за порушення договорів, які признані боржником або за якими отримано рішення суду; доходи від списання кредиторської заборгованості, за якими закінчився строк позовної давності та ін. До інших фінансових доходів належать доходи, які виникають у результаті фінансової діяльності фермерського господарства, в частині дивідендів на вкладений пай, придбані акції, відсотки за зберігання грошей у банку та ін. До доходів від надзвичайних подій включають суми відшкодування від страхових компаній в частині витрат від надзвичайних подій [4, с. 150].

Доходи (витрати) від сільськогосподарської продукції, одержані унаслідок сільськогосподарської діяльності протягом звітного року, визначаються як різниця між вартістю сільськогосподарської продукції та витратами, пов'язаними з переробкою та реалізацією.

Облік доходів та формування фінансового результату діяльності фермерського господарства є однією з найскладніших ділянок обліку, оскільки специфіка обліку доходів та фінансових результатів у розрізі видів діяльності тісно пов'язана з формуванням «Звіту про фінансові результати». Облік доходів регулює П(С)БО 15, згідно з яким дохід фермерських господарств визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язань, що зумовлює зростання власного капіталу, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Переважна більшість малих господарств займається тільки вирощуванням і продажем сільськогосподарської продукції, що занижує економічні потужності цих суб'єктів господарювання.

Господарства, які займаються тільки операційною діяльністю узагальнюють інформацію про доходи на рахунок 70 «Дохід від реалізації» із кількома субрахунками. Для точності ведення обліку потрібно визначати прибуток за кожним видом діяльності окремо шляхом порівняння доходів та витрат. При здійсненні кількох видів діяльності облік доходів і витрат з цих видів ведуть у Відомості обліку витрат виробництва. Якщо господарство займається лише одним видом діяльності, то відомість не використовують, а облік доходів ведуть в Журналі реєстрації господарських операцій в графі 5 «Доходи», де відображають усі грошові надходження без ПДВ.

Вартість продукції власного виробництва, спожитої членами фермерського господарства, а також грошові кошти, товарно-матеріальні цінності, вилучені з господарського обігу для задоволення особистих потреб членів сім'ї, додають до доходу. Одержаний таким чином результат є валовим доходом фермера та членів його родини. Визначений дохід розподіляються між членами господарства пропорційно трудовому внеску кожного з них і використовується для визначення заробітку, утримань і відрахувань на соціальні заходи згідно з чинним законодавством. Для підрахунку від валового доходу віднімають

нараховані суми заробітку фермера та його родини з відрахуваннями, а також витрати на утримання сім'ї на кожен день. Одержаний результат направляють на поповнення (зменшення) власного капіталу фермерського господарства.

Доходи відображають в обліку згідно з принципами нарахування і відповідності доходів і витрат. Первинними документами, що підтверджують отримання доходів фермерським господарством, є: платіжні вимоги, квитанції, виписки банків, товарно-транспортні накладні та ін., що підтверджують реалізацію товарів, робіт і послуг; довідка про доходи за спільною діяльністю від пайової участі.

Заключним етапом ведення бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва, до яких належать і фермерські господарства. Згідно з П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» застосовують скорочену за показниками фінансову звітність у складі «Балансу» (форма 1-М) та «Звіту про фінансові результати» (форма 2-М) Інформація про доходи фермерських господарств узагальнюється у формі № 2 «Звіт про фінансові результати», де зазначаються доходи за видами діяльності [5].

Проаналізувавши дані дослідження, можна стверджувати, що при застосуванні викладеної системи бухгалтерського обліку «Журнал реєстрації господарських операцій» у фермерських господарствах розглядається як основний реєстр бухгалтерського обліку, в якому фіксуються всі господарські процеси, зокрема і доходи.

Отже, фермерське господарство як одна з основних ланок сучасного агропромислового комплексу України повинне ефективно працювати, що неможливо без правильного ведення бухгалтерського обліку. І саме розуміння особливостей бухгалтерського обліку на фермерських господарствах є, на мою думку, основним елементом цього процесу.

Список використаних джерел

1. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1088.283.2>
2. Скрипник С. В. Удосконалення методичного забезпечення облікового процесу фермерських господарств / С. В. Скрипник // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 2 (53). – С. 264–269.
3. Костенко В. Г. Особливості бухгалтерського обліку і фінансової звітності в фермерських господарствах / В. Г. Костенко // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 12–14.
4. Ватуля І. Д. Організація обліку у фермерських господарствах : навч посіб. / І. Д. Ватуля, Л. О. Гладка. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.
5. Коваль О. В. Особливості обліку у фермерських господарствах / О. В. Коваль, В. Ю. Козак // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – Т. 2, № 4 (70). – С. 102–105.